

REPUBLIKA HRVATSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE
Z A G R E B

Broj: I Kž 11/2017-8

U I M E R E P U B L I K E H R V A T S K E
P R E S U D A

Vrhovni sud Republike Hrvatske, u vijeću sastavljenom od sudaca Vrhovnog suda Ileane Vinja, kao predsjednice vijeća, te Ranka Marijana, Melite Božičević-Grbić, Žarka Dundovića i dr. sc. Zdenka Konjića, kao članova vijeća, uz sudjelovanje više sudske savjetnice Maje Ivanović Stilinović kao zapisničarke, u kaznenom predmetu protiv opt. F. D. i dr., zbog kaznenih djela iz čl. 120. st. 1. u svezi čl. 28. st. 2. Osnovnog krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj: 53/91., 39/92., 91/92., 31/93., 35/93., 108/95., 16/96. i 28/96. – dalje: OKZ RH), odlučujući o žalbi državnog odvjetnika podnesenoj protiv presude Županijskog suda u Zagrebu od 26. veljače 2016., broj K-Rz-8/15, u sjednici održanoj 19. rujna 2019., u prisutnosti zamjenice Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske J. D., branitelja opt. F. D., N. M. i I. S., odvjetnika iz Z.₁, te branitelja opt. B. K., Z. Ž., odvjetnika iz Z.₁ u zamjeni za odvjetnicu J. S.,

p r e s u d i o j e:

Odbija se žalba državnog odvjetnika kao neosnovana, te se potvrđuje prvostupanjska presuda.

Obrazloženje

Pobijanom su presudom opt. F. D. i opt. B. K., na temelju čl. 453. toč. 3. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12. - Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13. i 152/14.) oslobođeni optužbe, i to opt. F. D. da bi počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH i kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH u svezi čl. 28. st. 2. OKZ RH, a opt. B. K. da bi počinio kazneno djelo iz čl. 120. st. 1. OKZ RH u svezi čl. 28. st. 2. OKZ RH.

Na temelju čl. 149. st. 1. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 121/11., 91/12. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13. i 152/14.) troškovi kaznenog postupka te nužni izdaci optuženika i nužni izdaci i nagrada branitelja, pali su na teret proračunskih sredstava.

Protiv ove presude žalbu je podnio državni odvjetnik zbog bitne povrede odredaba kaznenog postupka i zbog pogrešno i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja, s prijedlogom

pobijanu presudu ukinuti i predmet vratiti prvostupanjskom sudu na ponovno suđenje pred potpuno izmijenjenim vijećem.

Odgovor na žalbu podnijeli su opt. F. D., putem branitelja N. M. i I. S., odvjetnika iz Odvjetničkog društva „M.₁, Š. M., M.₂, S. & P.“ iz Z.₁, te opt. B. K., putem braniteljice J. S., odvjetnice iz Z.₁, sa suglasnim prijedlogom žalbu državnog odvjetnika, kao neosnovanu, odbiti i potvrditi prvostupanjsku presudu.

Prije održavanja sjednice vijeća spis je, na temelju čl. 474. st. 1. Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“ broj 152/08., 76/09., 80/11., 91/12. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14. i 70/17. – dalje: ZKP/08.), dostavljen Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske, koje ga je u roku vratilo.

Na temelju čl. 475. st. 2. ZKP/08. o sjednici drugostupanjskog vijeća, uredno, su izviješteni opt. F. D. i njegovi branitelji N. M. i I. S., odvjetnici iz Z.₁, te opt. B. K. i njegova braniteljica J. S., jer su to zahtijevali. Sjednici su prisustvovali zamjenica Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske J. D., branitelji opt. F. D., N. M. i I. S., te branitelj opt. B. K., Z. Ž., odvjetnik iz Z.₁ u zamjeni za odvjetnicu J. S.

Žalba je neosnovana.

Nasuprot žalbenim tvrdnjama državnog odvjetnika, u pobijanoj presudi nema proturječnosti između onoga što se navodi u razlozima presude o sadržaju zapisnika o iskazima ispitanih osoba i samih tih iskaza, niti su razlozi presude proturječni. Sud prvog stupnja je označio razloge na temelju kojih proizlazi zaključak o nepostojanju jasnih i nedvojbenih dokaza da bi optuženici počinili kaznena djela navedena u izreci pobijane presude, a potom je obrazložio na osnovu kojih odlučnih činjenica je to zaključio.

Državni odvjetnik osporava zaključak prvostupanjskog suda o kontaminiranim iskazima, smatrajući da sud iskaze pojedinih svjedoka minorizira „... jednim simplificiranim obrazloženjem ...“, u čemu žalitelj nalazi znatnu proturječnost, a potom i sam navodi kako je „... indikativno da se pojam kontaminacije pojavljuje tek u fazi glavne rasprave ...“. Premda ovakve žalbene tvrdnje pozicionira kao bitnu povredu odredaba kaznenog postupka iz čl. 468. st. 1. toč. 11 ZKP/08., jasno je kako osporava prvostupanjsku presudu zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Suprotno navodima žalitelja, prvostupanjski sud je pravilno i potpuno utvrdio činjenično stanje. Njegovo utvrđenje kako se ne može izvesti, nedvojbeni, zaključak da su upravo opt. F. D. i opt. B. K. počinili kaznena djela za koja ih se optužuje, utemeljeno je na izvedenim dokazima.

Suglasno ranijem ukidnom rješenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske, kao drugostupanjskog suda, prvostupanjski sud je u ponovljenom postupku dodatno ispitao neke svjedoke, preispitao iskaze ispitanih osoba, pa tako iskaze i onih svjedoka koji su bili u akciji ali se, navodno, ne sjećaju ovih događaja, odnosno onih svjedoka koji su mijenjali svoje iskaze, te je naposljetku, raspoložujući korpusom svih izvedenih dokaza, kritički valorizirao njihovu vjerodostojnost.

Državni odvjetnik ne dvoji kako su brojni svjedoci različito iskazivali, odnosno mijenjali svoje iskaze, a što je pravilno, u ponovljenom postupku, utvrdio i prvostupanjski sud. Žalitelj, međutim, zanemaruje da su svjedoci prvi puta pred domaćim pravosudnim tijelima iskazivali petnaest pa i više godina nakon počinjenja kaznenog djela, premda su predstavnici međunarodne zajednice, odmah, saznali za ubijene civile i zapaljane kuće u zaselku G.₁, o čemu su, promptno, obavijestili nadležna tijela Republike Hrvatske. Ne treba zanemariti ni činjenicu kako četrnaest godina nakon ovog kaznenog djela još nisu bili poznati osumnjičeni za ovaj ratni zločin, pa je 16. prosinca 2009. prihvaćen prijedlog Glavnog državnog odvjetnika Republike Hrvatske da se pred Županijskim sudom u Zagrebu provedu posebne istražne radnje u postupku „... protiv nepoznatog počinitelja zločina u naselju G.₁ zbog teškog kršenja međunarodnog prava i počinjenja kaznenog djela ratnog zločina ...“ (list 652 spisa).

Kada žalitelj izvlači fragmente iskaza pojedinih svjedoka, iz kojih bi se moglo zaključiti da je postrojba bila podijeljena u manje grupe i da su optuženici bili „vođe grupa“, onda zanemaruje kako se na isti takav način, fragmentarno citirajući iskaze tih istih svjedoka, može izvesti dijametralno suprotan zaključak. Svjedok J. Č. je, doista, iskazao da se selo G.₁ nalazi u pravcu kuda je išla grupa F. D. Međutim, relativizirao je svoj iskaz, te naveo kako ne tvrdi da su se grupe kretale u zadanim pravcima, dopušta mogućnost i da nisu i da je kroz G.₁ mogla proći bilo koja grupa, odnosno nikada nije izjavio kako ima neposrednih saznanja da su grupe opt. F. D. i opt. B. K. prošle kroz G.₁. Svjedok S. Ž. je, doista, iskazao da je vidio kako G.₁ napušta 15 pripadnika A. L., ali je kasnije izjavio da ih osobno nije vidio, već je to samo čuo u nekim razgovorima. Svjedok B. B. je iskazao kako je sa grupom, koju je predvodio F. D., povremeno imao vizualni kontakt, a povremeno ne. Međutim, kasnije je iskazao kako se toga ne sjeća, nije bilo striktno određeno u kojem će se sastavu kretati grupe, niti je znao kojim ljudima zapovijeda u grupi. Popis članova grupa je rađen naknadno, po sjećanju, te je moglo doći do grešaka. Izvješće, sa lažnim podacima, pisao je po sugestiji J. Č., koji je rekao da je tako naredio Ž. S. Svjedok J. T. je, između ostaloga, rekao kako pretpostavlja da su se na terenu sudionici sami dogovarali tko će biti u kojoj grupi, a za opt. F. D. tvrdi da je bio instruktor i nije bio zapovjednik voda unutar jedinice. Svjedok S. K. se ne sjeća da bi prije akcije bili podijeljeni po grupama, jednako tako je iskazao i svjedok A. J. Svjedoci A. K., J. B.₁ i N. P. su suglasno iskazivali kako postrojba nije bila podijeljena u grupe, nego su se širili izlazeći iz automobila i napredovali kao strijelci. Svjedok N. J. je, između ostaloga, iskazao kako od opt. F. D. nije dobio niti jednu zapovijed.

Kao što je to već navedeno, svjedoci su davali prve iskaze protekom znatnog vremena od počinjenja kaznenog djela, pa se niti faktor zaborava ne može potpuno isključiti, premda je prvostupanjski sud, pravilno, zaključio da je na djelu „vrlo čvrst zavjet šutnje“. Radi se o pripadnicima ratne postrojbe, koji su zajedno u ratu prošli brojne akcije. Međutim, prvom ispitivanju svjedoka prethodila je i dugogodišnja šutnja nadležnih tijela Republike Hrvatske, a kada su, napokon, započela ispitivanja, predočavana su lažna izvješća, neki od svjedoka su bili u svojstvu osumnjičenika, a drugi u strahu da bi, nakon toliko godina, mogli postati osumnjičeni.

Pravilno je, stoga, utvrđenje prvostupanjskog suda kako kritička analiza iskaza svih ispitanih svjedoka, a potom međusobna komparacija i valorizacija njihovog sadržaja, ne daju ni jednoznačan niti pouzdan odgovor na pitanje o točnom pravcu kretanja jedinice, podjeli na grupe i tko je ušao u zaselak G.₁.

Vežano uz pravac kretanja jedinice, u spisu se nalazi i karta šireg područja P. d. sa ucrtanim pravcem kretanja A. L., ali je prvostupanjski sud utvrdio kako pripadnici jedinice nisu krenuli u pretragu terena, tog 25. kolovoza 1995., na način označen na karti. Naime, da su se tako kretali onda predstavnik UNPROFOR-a A. R., ne bi mogao zateći automobile A. L. tamo gdje ih je ucrtao, niti bi svjedoci V. K. i J. G.₁ mogli vidjeti pripadnike hrvatskih snaga kako idu asfaltnom cestom u smjeru škole i udaljuju se prema zaselku P.

U spisu predmeta postoje i materijalni dokazi iz kojih bi se, pod određenim pretpostavkama, mogao izvesti pouzdani zaključak o pravcu kretanja jedinice, postojanju grupa, tko su bili „vođe grupa“ i tko je ušao u zaselak G.₁, a onda i tko je sve mogao počinuti ovaj ratni zločin.

To su tzv. pisana izvješća o realizaciji akcije „Oluja-obruč“ od 25. kolovoza 1995.

U svom prvom izvješću zapovjednik J. Č., koji je navodno podijelio jedinicu na grupe, o toj podjeli ništa nije napisao. Tek u kasnijem izvješću, kada je napisao lažnu tvrdnju o „... oružanom otporu od cca 8-10 neprijateljskih vojnika ...“, naveo je kako je „... selo stavilo pod kontrolu 20 djelatnika A. L. pod zapovjedništvom instruktora specijalističke obuke F. D. i B. K. ...“.

Sada više nitko ne spori da su izvješća lažna i da oružanog sukoba, 25. kolovoza 1995. u zaselku G.₁ nije bilo, pa nije niti trebalo G.₁ „... nakon oružanog otpora ... staviti pod kontrolu ...“. Pisana su prema uputama J. Č., koji je zapovijedao postrojbom na terenu, ali za vrijeme akcije nije niti bio u zaselku G.₁, a upute je davao prema informacijama koje je dobivao od Ž. S., koji je u G.₁ došao dan poslije akcije. J. Č. je iskazao kako je drugo izvješće pisao u G.₂, po diktatu Ž. S., kada je naveo da je bilo oružanog sukoba. Bio je decidan da mu je Ž. S. diktirao takvo, neistinito, izvješće i naveo imena i podatke o poginulim osobama, pa je zato opisao, navodni, oružani sukob. Svjedok je napomenuo kako je imao korektan odnos sa Ž. S., koji je narušen nakon ovog svjedočenja. Jednom prilikom ga je Ž. S. pitao kako je mogao izjaviti da mu je on pomagao u pisanju izvješća. Odgovorio mu je da mu nije pomagao nego mu je diktirao izvješće, što je Ž. S. jako pogodilo.

Lažna izvješća su pisana nakon što su predstavnici međunarodne zajednice saznali za ubijene civile i zapaljene kuće u zaselku G.₁. Sačinjena su kako bi se prikrila odgovornost zapovjednika i neposrednih počinitelja ratnog zločina i neutraliziralo nezadovoljstvo predstavnika međunarodne zajednice. O tome je, neizravno, iskazivao svjedok D. K., koji je bio časnik za vezu generala Č. Svjedok je rekao da je tog dana, kada su bili ubijeni civili u G.₁, do njega došla jedna talijanska državljanka, djelatnica UNCIPOL-a, i sva usplahirena rekla da se u G.₁ puca, gore kuće i ubijaju ljudi. Svjedok je iskazao kako je vežano uz taj slučaj do navečer bilo desetak poziva i to sve kao pritisak Crvenog križa, UNPROFOR-a, Europske zajednice i drugih međunarodnih čimbenika. Sjeća se da su sljedeći dan novinari pitali generala Č. za događaj u G.₁ „... pa je rekao novinarima da je tamo bio sukob i da je hrvatski vojni specijalac ubijen i da je bio vežan žicom ...“ (list 1034 – 1035 spisa).

U spisu predmeta se nalazi dopis Ministarstva ..., Sektor ... (broj 511-01-30 od 13. 3. 1996.) i (nepotpisano) očitovanje specijalnog savjetnika, M. M. Radi se o očitovanju povodom pisma posebne izvjestiteljice UN za ljudska prava E. R., koja je od nadležnih tijela

Republike Hrvatske zatražila dodatne informacije o događajima u G.₁ (list 419-422 spisa). U očitovanju specijalnog savjetnika, šest mjeseci nakon događaja u G.₁, napisane su nove, lažne, tvrdnje kojima se, očito, pred međunarodnom zajednicom prikrivao i ratni zločin i počinitelji. Navedeno je, između ostaloga, kako je u G.₁ boravila diverzantsko teroristička grupa tzv. vojske RSK koja je u zaselku zapalila kuće „... budući se jedan dio mještana suprotstavljao njihovom postupanju, teroristi su se brutalno obračunali s njima, te su likvidirali nekoliko civilnih osoba ...“ (list 417-418 spisa).

O ozračju prikrivanja zločina, kada su i pisana lažna izvješća, na svoj način svjedoče i neki drugi svjedoci. Svjedok J. B.₂ je bio kriminalistički tehničar, te je dobio obavijest o mrtvim tijelima u G.₁, pa je čekao ispred zgrade PU K. kako bi otišao na teren. Svjedok je iskazao „... tada je naišao general Č., zajedno sa grupom ljudi oko sebe, bili su obučeni u hrvatske vojničke odore i naoružani, a bilo je prisutno i dosta novinara. Kada je ta grupa stala, meni su prišli general Č. i ta grupa vojnika oko njega i čuo sam da međusobno pričaju i kako je netko rekao da bi trebalo uz ta mrtva tijela postaviti oružje. Kada sam to čuo rekao sam da ja neću postavljati nikakvo oružje i na to ne pristajem, ako su htjeli to napraviti trebali su ranije da ja za to ne znam ...“ (list 1036 spisa). Svjedok S. B., djelatnik MUP-a, koji je bio u to vrijeme upućen kao koordinator na područje K., vezano uz događaj u G.₁ iskazivao je da je nazvao načelnika policije u Z.₂ i s njim dogovorio obavijestiti istražnog suca u Z.₂ i ekipu za očevid, ali mu je rečeno da se ne miješa u poslove koji ga se ne tiču, te je kasnije saznao „... da mjesto događaja u G.₁ nije policijski obrađeno kako je trebalo biti i kako je zamišljeno ...“ (list 1009 spisa). Iskaz ovog svjedoka potvrdio je svjedok I. B., koji se sjeća da je S. B. inzistirao da policija obavi svoj dio posla „... a to znači da se obavi očevid i tada bi se tim očevidom na licu mjesta i moglo utvrditi da li su za događaj u selu G.₁ odgovorni djelatnici Specijalne policije A. L. ...“ (list 1011 spisa). Svjedok Č. R. se sjeća kako je S. B. bio za to da se osigura mjesto događaja, izvrši očevid na licu mjesta, istraži da li se doista, kako je to proizlazilo prema prvim informacijama, radilo o kaznenom djelu. Ovaj svjedok je napomenuo da im je Ž. S. rekao „... da ne treba vršiti očevid i još je rekao da je tog dana 25. kolovoza 1995., na tom terenu Specijalna postrojba vršila čišćenje terena i da se dogodilo da su tamo nađeni mrtvi civili ... Nakon toga smo B. i ja rekli da bi upravo zato i trebalo napraviti očevid i utvrditi na koji su način civili stradali. S. je, međutim, bio oštro protiv toga, mogu reći da je i vikao i galamio i čak i prijetio ...“ (list 1015 spisa).

S obzirom da je utvrđeno kako izvješća sadrže izmišljene podatke, sada više nema dvojbe da ona ne mogu biti relevantan dokaz ni o čemu, pa tako ni o pravcu kretanja jedinice, o podjeli na grupe, niti o tome tko je sve od pripadnika jedinice ušao u zaselak G.₁.

Nasuprot stajalištu žalitelja, prvostupanjski sud je, ocjenom svih raspoloživih dokaza, pravilno, zaključio kako nema pouzdanih dokaza da su upravo optuženici počinili odnosna kaznena djela. Izvješća su lažna, a nema niti drugih, relevantnih, dokaza iz kojih bi se mogao izvesti, jasan i nedvojbeni, zaključak da je jedinica, doista, bila podijeljena u grupe, da se terenom, doista, kretala tako podijeljena te da su optuženici, doista, bili „vođe grupa“ i ušli u zaselak G.₁. Nema niti jednog dokaza iz kojeg bi proizlazio zaključak da je upravo opt. F. D. pucao u civile i palio kuće, niti ima jasnih dokaza iz kojih proizlazi, nedvojbeni, zaključak da su opt. F. D. i opt. B. K. propustili poduzeti dužne radnje, odnosno da su bili u mogućnosti spriječiti počinitelje da ubijaju civile i pale kuće u zaselku G.₁.

Prvostupanjski sud je, za takva svoja utvrđenja, dao valjano i logično obrazloženje na koje se upućuje žalitelj.

Naposljetku, valja istaknuti da je utvrđena linija zapovijedanja A. L., koju nedvojbeno čine zapovjednik i pomoćnik zapovjednika, propustila poduzeti dužne radnje kako bi se, pravovremeno, otkrili neposredni počinitelji. Naravno, njihove propuste treba promatrati u kontekstu svekolike pasivnosti i potpune nezainteresiranosti i drugih zapovjednika, pozicioniranih više i znatno više od zapovjednika A. L. Umjesto učinkovitog otkrivanja odgovornih za ubojstvo civila M. G.₁, M. G.₂, J. G.₂, J. G.₃, M. G.₃ i Đ. K., samo zato što su bili S., i paljenju kuća u zaselku G.₁, samo zato što u njima žive S., na djelu je bila sramotna konstrukcija o izmišljenom četničkom napadu i bešćutna ignorancija ratnog zločina protiv civilnog stanovništva.

Međutim, to nije predmet ovog kaznenog postupka.

Drugostupanjski sud ispituje presudu u onom dijelu u kojem se pobija žalbom i iz osnova iz kojih se pobija.

Vrhovni sud Republike Hrvatske, kao drugostupanjski sud, ispitujući pobijanu presudu po službenoj dužnosti u skladu s čl. 476. st. 1. toč. 1. i 2. ZKP/08., nije našao da bi bila ostvarena ni bitna povreda odredaba kaznenog postupka, niti povreda kaznenog zakona na štetu optuženika, na koje povrede drugostupanjski sud pazi po službenoj dužnosti.

Stoga je primjenom čl. 482. ZKP/08. trebalo odlučiti kao u izreci.

Zagreb, 19. rujna 2019.

Zapisničarka:
Maja Ivanović Stilinović, v. r.

Predsjednica vijeća:
Ileana Vinja, v. r.